

Nieuwe bemestingsnormen voor de biologische landbouw

Naar 100% biologische meststoffen en grondgebonden veehouderij

In de biologische landbouw willen we naar 100% biologische mest. In een ideale situatie zijn de mineralen-kringlopen gesloten en wordt voorkomen dat ongewenste stoffen op biologische bedrijven terecht komen. De 'Werkgroep 100% biologische meststoffen' heeft een praktisch voorstel gemaakt voor de toekomst. In dit Biokennisbericht wordt dit voorstel aan u voorgelegd. De komende maanden heeft u gelegenheid om uw mening hierover te geven. Uiteindelijk doel: nieuwe bemestingsnormen waar de gehele sector zich in kan vinden.

De biologische sector werkt toe naar het 100% gebruik van meststoffen van biologische herkomst. Hiervoor zijn verschillende redenen:

- Werken volgens biologische principes en uitgangspunten, het sluiten van kringlopen;
- Biologische mest benutten binnen de sector;
- Voorkomen van insleep van ongewenste stoffen en genetisch gemanipuleerd materiaal;
- Voldoen aan de wensen en verwachtingen van de consument.

In 2007 is een eerste stap gezet. Op basis van uitgangspunten en stellingen is toen een discussie gevoerd met sectorvertegenwoordigers. Dit heeft geresulteerd in een advies van de Vakgroep Biologische Landbouw LTO/Biologica aan het Overleg Biologische Regelgeving (OBR), waarin het gebruik van minimaal 45 kg N/ha/jaar uit biologische mest per 1-1-2008 verplicht is gesteld.

Om verder te gaan is in alle sectoren draagvlak nodig. Dit vraagt om nauwe onderlinge samenwerking. In opdracht van de landelijke Vakgroep Biologische Landbouw is een

“Werkgroep 100% biologische meststoffen” aan de slag gegaan met plannen om te komen tot 100% gebruik van biologische meststoffen.

De werkgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van de biologische sector, heeft gewerkt aan een goed gedragen voorstel, waarin zo veel mogelijk de knelpunten uit de praktijk zijn meegenomen. Omdat het alle sectoren raakt zijn deze allemaal betrokken bij de voorbereiding van het voorstel. Dit voorstel is de basis voor de discussie met biologische boeren en tuinders.

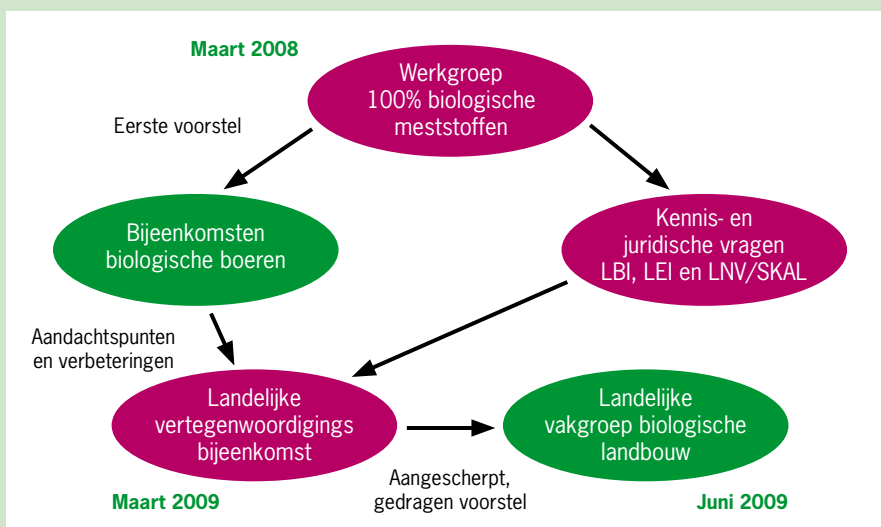
Werkgroep 100% biologische meststoffen

Achtergrond

De uitgangspunten van de EU-verordening Biologische Landbouw vormen het kader waarbinnen de werkgroep de discussie heeft gevoerd. Deze uitgangspunten zijn:

- Een gezonde vruchtwisseling en voldoende groenbemesters en vlinderbloemigen;
- De bodemvruchtbaarheid onderhouden met biologische meststoffen en compost;
- Aanvulling van gangbare meststoffen uit bijlage 1B alleen bij uitzondering;
- Grondgebonden veehouderij.

Aanpak

Deelnemers aan de Werkgroep 100% biologische meststoffen

Chris Bomers	Melkveehouderij	Fons Verbeek	Glastuinbouw
Joost van Strien	Akkerbouw	Sjors Willems	Vakgroep LTO-Biologica
Dian Schrauwen	Akkerbouw	Udo Prins	Louis Bolk Instituut
Jaap van Deelen	Pluimveehouderij	Coen ter Berg	Louis Bolk Instituut
Joost van Alphen	Varkenshouderij		

Het voorstel biologische bemestingsnormen vanaf 2010

Hieronder treft u het voorstel en de toelichting hierop zoals die door de werkgroep is ontwikkeld. De komende maanden is er gelegenheid om in bijeenkomsten de voorstellen te bespreken.

1. Indeling meststoffen

Er komt een nieuwe indeling van A-, B- en C-meststoffen. Deze heeft betrekking op dierlijke mest en alle overige organische meststoffen.

B-meststoffen: Dit zijn meststoffen die toegestaan worden in de biologische landbouw als aanvulling op de A-meststoffen en waarvoor onvoldoende biologisch alternatief is:

- Gangbare dierlijke mest;
- Gangbare vinasse kali;
- Gangbare diermelen (bloedmeel etc.);
- Gangbare plantmelen (ricinusschroot, sojaschroot etc.);
- Compostsoorten.

Zie verder bijlage 1 b EU verordening

C-meststoffen: Dit zijn meststoffen waarvoor voldoende biologische alternatieven aanwezig zijn.

2. Prioritering gebruik meststoffen

Het uitgangspunt is dat het onderhoud van bodemvruchtbaarheid vooral plaats vindt door een goede vruchtwisseling en met behulp van vlinderbloemigen en A-meststoffen. Het gebruik van B-meststoffen wordt beperkt. Het gebruik van C-meststoffen (zoals gangbare pluimveemest en varkensmest) wordt verboden.

Er wordt een minimum gesteld aan het gebruik van A-meststoffen. Dit minimum wordt gesteld als percentage stikstof afkomstig uit A-meststoffen ten opzichte van het totaal aan stikstof dat op het bedrijf voor bemesting wordt gebruikt. Voor alle duidelijkheid: Dit betreft alle meststoffen, de dierlijke mest en alle aanvullende meststoffen die op het bedrijf gebruikt worden. Het vereiste minimumpercentage wordt elk jaar hoger, tot we in 2020 tegen de 100% zitten.

Voor de berekening van het minimumpercentage zie figuur 1.

A-meststoffen: Dit zijn meststoffen die bij voorkeur moeten worden gebruikt in de biologische landbouw:

- Biologische dierlijke mest;
- Overige organische meststoffen (zoals compost) van biologische herkomst.

Figuur 1. Berekening van het minimumpercentage A-meststoffen

$$\% \text{ A-meststoffen} = \frac{\text{kg N uit A-meststoffen gebruikt op het bedrijf}}{\text{kg N uit A- en B-meststoffen gebruikt op het bedrijf}} \times 100\%$$

3. Grondgebonden veehouderij: biologische mest op biologische grond

Biologische veehouderijbedrijven die een mestoverschot hebben dienen deze mest op biologische grond af te zetten. De gefaseerde toename van deze verplichting houdt in dat in 2010 in totaal 75% van de productie op biologische grond afgezet moet worden. Vanaf 2012 is dat 100%. De veehouder toont aan op welk biologisch bedrijf zijn mest gebruikt wordt en de akkerbouwer of tuinder toont aan van welk biologisch veehouderijbedrijf zijn mest komt.

Figuur 2. Tijdschema voor de gefaseerde invoering van een minimumpercentage aan A-meststoffen en biologische mest op biologische grond

Jaar	Minimum % A-meststoffen	Minimum % biomest op biogron
2008	(25%)*	
2010	50%	75%
2012	60%	100%
2014	70%	100%
2016	80%	100%
2018	90%	100%
2020	90/100%	100%

Expertgroep

Periodiek (jaarlijks of elke twee jaar) bepaalt een expertgroep, aan de hand van een inventarisatie van de markt en raadpleging van de achterban, of er wijzigingen nodig zijn in de indeling van meststoffen in categorie A, B en C. Tevens volgt de expertgroep de haalbaarheid van de tweejaarlijkse stijging van het percentage A-meststoffen. De Vakgroep stelt deze expertgroep samen uit deskundigen van de verschillende sectoren in de biologische landbouw.

Toelichting op het voorstel

Hulpmeststoffen

Wanneer bij het aanscherpen van de mestregels geen aandacht wordt besteed aan hulpmeststoffen dan kunnen deze een belangrijke vervanging gaan vormen voor het gebruik van (biologische) dierlijke mest en andere biologische meststoffen. Daarom

is gekozen voor een percentage A-meststoffen van het totale stikstofgebruik.

Voorbeeld:

Een akkerbouwer gebruikt gemiddeld op iedere hectare dierlijk mest + hulpmeststoffen = 140 kg N.

In 2010 is 50% A meststoffen verplicht.

70 kg N moet dan gemiddeld per hectare bestaan uit A meststoffen en 70 kg N mag bestaan uit B meststoffen.

Alleen de gebruikte meststoffen tellen

Zowel voor de veehouderij als voor de akker- en tuinbouw is deze regel hetzelfde. Voor de akkerbouwer of tuinder gaat het om de aangevoerde meststoffen en voor de veehouder om de zelf geproduceerde meststoffen. De veehouder kan een deel (het % B meststoffen) van zijn biologische mest verkopen en daarvoor in de plaats een gangbare mestsoort uit de 1B lijst aankopen. Dit moet een andere mestsoort zijn dan de mestsoort die hij zelf verkoopt.

Controle

Op basis van de verplichte registratie van de aankoop en gebruik van alle meststoffen zal Skal controleren op:

- Het totale gebruik aan stikstof van alle meststoffen;

- Het percentage A meststoffen;
- De herkomst van de meststoffen (verplicht Skalnr. van leverancier).

Waarom een percentageregeling?

Om meerdere redenen is gekozen voor een percentageregeling in plaats van een kilo-regeling zoals die nu bestaat. Een percentageregeling werkt stimulerend voor het gebruik van biologische meststoffen (oftewel A-meststoffen), en remt het gebruik van B-meststoffen. Dit doet een kilo-regeling niet. Het instellen van een apart maximum aan meststoffengebruik wordt op deze wijze overbodig. Wel dient een vast percentage A-meststoffen zijn.

Stikstof versus fosfaat

Vanuit de studiegroep BD-Eko is de wens naar voren gekomen om de berekening van het minimum percentage verplichte biologische meststoffen niet te berekenen op basis van stikstof maar op basis van fosfaat. Als belangrijkste argument werd daarbij aangevoerd dat met name bij pluimveemest het gehalte aan stikstof erg onvoorspelbaar is terwijl het gehalte aan fosfaat veel stabiel is. Dit maakt het plannen van de aan te voeren hoeveelheid mest erg lastig.

Ondanks dit argument is toch gekozen voor het rekenen in N in plaats van P. De Werkgroep had hiervoor de volgende redenen:

- In de Europese wetgeving voor biologische landbouw wordt geen enkele vermelding van fosfaat gemaakt wanneer het gaat om het gebruik van meststoffen. Er zijn dus geen juridische aanknopingspunten voor het rekenen in fosfaat.
- Het gebruik van fosfaat wordt al beperkt door de landelijke wetgeving. Die is nu nog 85 kg P₂O₅/ha voor akkerbouw, maar zal over de jaren terug gebracht worden naar 65 kg P₂O₅/ha.
- De regelgeving heeft mede als doel om excessief gebruik van hulpemeststoffen te voorkomen. Een belangrijk aandeel van deze hulpemeststoffen bevatten voornamelijk stikstof en weinig tot geen fosfaat.

Stijging grondgebonden veehouderij met toename biologische meststoffen

De mogelijkheden die biologische veehouderijbedrijven hebben om hun mest af te kunnen zetten, hangen direct samen met de verplichting in de biologische open teelt om biologische meststoffen te gebruiken. Sectorvertegenwoordigers van de dierlijke sectoren hebben aangegeven dat 100% grondgebondenheid met name in de pluimveesector pas waargemaakt kan worden bij een verplichting van 60% biologische meststoffen in de open teelt.

Dierlijke mest van biologische veehouder naar biologische teler

De veehouder toont aan bij welk biologisch bedrijf zijn mest is afgezet. En de ontvangende akkerbouwer of tuinder laat zien van welk biologisch veehouderijbedrijf zijn mest afkomstig is. Omdat Skal geen mesthandel controleert, zal de biologische mestafzet en aankoop hoofdzakelijk tussen veehouders en akkerbouwers plaatsvinden.

Op de afzetbon zal naast de naam van de leverancier ook het Skal registratienummer of buitenlandse registratienummer vermeld moeten worden.

Geen verplichting of mestafzetcontracten

Volgens de werkgroep kunnen één op één contacten en vaste afspraken vooraf niet worden verplicht; wel kunnen ze sterk bevorderd worden. Na het aanscherpen van de wetgeving wordt het voor de akkerbouwers belangrijker om zaken van te voren te regelen, omdat anders alleen nog de tweede keus mest voorradig is.

Wat verandert er?

- Indeling meststoffen in A, B en C meststoffen;
- Van kilo naar percentage biologische bemesting;
- Toename biologische bemesting tot 90/100% in 2020 van het totale N gebruik op het bedrijf;
- Biologische mest op biologische grond. Veehouderij wordt vanaf 2012 100% grondgebonden;
- Alleen tussen geregistreerde biologische bedrijven vindt mesttransport van biologische mest plaats.

Het vervolg

In januari en februari 2009 wordt dit voorstel op diverse sectorale bijeenkomsten verder toegelicht en worden knelpunten geïnventariseerd. In maart komt een uitgebreide landelijke focusgroep bij elkaar om het voorstel bij te schaven en opmerkingen uit het veld te verwerken. In juni wordt het aangescherpte voorstel aan de vakgroep voorgelegd. U kunt met uw vragen terecht op de bijeenkomsten in januari en februari. Data van deze bijeenkomsten vindt u op www.biokennis.nl. Ook de resultaten van de bijeenkomsten zullen op deze website verschijnen.

Meer informatie

Sjef Staps, Louis Bolk Instituut
t 0343 523 860
e s.staps@louisbolk.nl
i www.biokennis.nl

Sjors Willems, secretaris Vakgroep Biologische Landbouw LTO/Biologica
t 030 233 99 70
e willems@biologica.nl
i www.biologica.nl/boerentuinder

Lopend onderzoek

- Paraplu 100% biologische mest
- Minder en anders bemesten
- Organische stof voor duurzame bodemvruchtbaarheid / LevensCyclusAnalyse van compost en vaste mest
- Kippenmest en kringloop
- Retourstromen van nutriënten naar de biologische landbouw
- Hulpemeststoffen
- Grondgebondenheid veehouderij
- 100% biologische input – mestbenutting

Financiering en uitvoering

In Nederland vindt het meeste onderzoek voor biologische landbouw en voeding plaats in grote, voornamelijk door het ministerie van LNV gefinancierde onderzoekprogramma's. Aansturing hiervan gebeurt door Bioconnect, het kennisnetwerk voor de Biologische Landbouw en Voeding in Nederland (www.bioconnect.nl). Hoofduitvoerders van het onderzoek zijn Wageningen UR en het Louis Bolk Instituut. De resultaten vindt u op www.biokennis.nl. Vragen en/of opmerkingen over het onderzoek voor biologische landbouw en voeding kunt u mailen aan: info@biokennis.nl.

Colofon

- *Samenstelling en eindredactie*
Wageningen UR
- *tekst*
Coen ter Berg en Udo Prins, Louis Bolk Instituut
- *fotografie*
Sjef Staps
- *vormgeving*
Wageningen UR, Communication Services
- *druk*
Drukkerij Modern, Bennekom
- *redactieadres*
Wageningen UR, Herman van Keulen
Postbus 409, 6700 AK Wageningen
t 0317 486 370
e h.vankeulen@wur.nl